

COVID-19 SALGININ KURUMSAL YÖNETİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of the Covid 19 Pandemic in Terms of Corporate Governance

Dr. Öğr. Üyesi Esin Behür AKTÜRK

İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Yerel Yönetimler Pr. İstanbul/Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-5756-1042

ÖZET

İlk olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve birçok ülkeye yayılarak her alanda tehdit unsuru oluşturan COVID-19 virüsünün doğurduğu, başta sağlık, ekonomik ve sosyal sonuçlar olmak üzere, daha önce benzeriyle karşılaşmadığımız bir senaryoyla yüzleşmek için tüm firmalar arasında işbirliğini vurgulamaya ihtiyaç duyurmuştur. Covid-19 salgınının 2020 yılı başlarından itibaren Çin'den başlayarak yayılması ile birlikte tüm dünyada ve Türkiye'de son yıllarda hiç rastlanmamış bir sağlık krizi ile yüz yüze gelindi. Bu ani gelişen sağlık krizi belki de tüm dünyada en hızlı şekilde gelişen ekonomik durgunluk dönemine girilmesine sebep oldu. Yaşanan sağlık krizi ve ekonomik durgunluk şirketlerin gelişen koşullara göre çok hızlı şekilde aksiyon almasını gerektirdi. İşte burada kurumsal yönetimin önemi çok daha belirgin hissedilmeye başlandı ve en iyi çözüm önerilerine ilişkin tartışmalar da başladı. Kurumsal yönetim sistemini ve bunun bir gereği olarak risk yönetimini salgın öncesinde kurmuş olan şirketler ani gelişen sorunlara karşı daha hazırlıklı yakalandılar ve sorunları gidermeye yönelik tedbirlerini daha etkin şekilde aldılar. Diğer taraftan birçok şirketin krize çok hazırlıksız yakalandığını ve kurumsal yönetim sistemlerindeki zayıflıklardan kaynaklı olarak önemli sorunlar yaşadığını gözlemlenmiş oldu. Bu makalenin amacı, salgının en zor anlarında ülke ortamındaki şirketlerinin gösterdiği katılımı analiz etmek ve bu şirketlerin onlarla birlikte izledikleri hedefleri belirlemektir. Sonuçlar, birçok firmanın topluma bağlılığını büyük miktarda sürdürdüğünü, diğerler kurumlar gibi COVID-19'un sonuçlarını hafifleten eylemler geliştirdiğini, farklı hedeflere sahip birkaç strateji geliştirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte somut olarak, üç sorumluluk kümesi belirlenmiştir. Bunlardan ilki yalnızca hissedarların ve yatırımcıların çıkarlarını koruma şeklindedir. İkincisi ise genel olarak ülke toplumunun özel olarak savunmasız grupların refahını desteklemektir. Üçüncü ve sonuncu madde ise, önceki özgecil eylemleri ticari çıkarlarla birleştirmeye yönelik olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Yönetim ve Organizasyon, Covid-19, Pandemi, Risk.

ABSTRACT

It has made it necessary to emphasize the cooperation between all companies in order to confront a scenario that we have never encountered before, especially health, economic and social consequences, caused by the COVID-19 virus, which first emerged in Wuhan, China and spread to many countries and poses a threat in every field. Covidien-19 since the beginning of the outbreak in 2020 spread all over the world, starting with China and Turkey in recent years has not encountered any point face to face with a health crisis. This sudden health crisis caused perhaps the fastest growing economic recession in the world. The health crisis and the economic recession required companies to take action very quickly according to the developing conditions. Here, the importance of corporate governance began to be felt much more clearly, and discussions on the best solution suggestions began. Companies that established the corporate management system and risk management before the epidemic were better prepared for sudden problems and took measures to resolve the problems more effectively. On the other hand, it was observed that many companies were caught very unprepared for the crisis and that they experienced significant problems due to weaknesses in corporate management systems. The purpose of this article is to analyze the participation of companies in the country environment at the most difficult moments of the epidemic and to determine the goals that these companies are pursuing with them. The results show that many firms maintain a large amount of commitment to society, others like institutions have developed actions that mitigate the consequences of COVID-19, have developed several strategies with different goals. Concretely, however, three clusters of responsibility have been identified. The first is simply to protect the interests of shareholders and investors. The second is to support the welfare of the country's society in general and the particularly vulnerable groups. The third and the last item was about combining previous altruistic actions with commercial interests.

Keywords: Corporate Governance, Management and Organization, Covid- 19, Epidemic, Risk

1. GİRİŞ

COVID-19¹ salgını muhtemelen modern yaşamın her alanında birçok rahatsızlığa neden olmuştur. Firmalar ve toplumlar, küresel bir sağlık salgınının çevresine dayattığı radikal değişikliklerle başa çıkmak zorunda kalmıştır.

Bu yeni pandemi ortamına neden olan virüs, tüm dünyaya hızla ve kontrolsüz yayılmasıyla ciddi bir şekilde tüm ekonomileri, özellikle borsa şirketlerinin operasyonlarını etkilemeye devam etmektedir. Bu salgın sadece

¹ Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde Aralık ayının sonlarında solunum yolu belirtileri (ateş, öksürük, nefes darlığı) gelişen bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanan bir virüstür.

bir sağlık sorunu değil, aynı zamanda hareketlilik kısıtlamaları, evde kalma emirleri, sosyal mesafe politikaları ve toplum kilitlemeleri dahil olmak üzere buna karşı savaşmak için hükümet önlemleri nedeniyle küresel ekonomileri ve şirketleri farklı yönlerden rahatsız eden bir olgudur. Bu salgının etkisi borsadan işgücü piyasasına, iş modellemesinden finans sektörüne kadar KOBİ'ler üzerine kadar iyi bir şekilde belgelenmiştir (Varol & Tokuç, 2020:581).

Salgının dünyadaki tüm endüstrileri etkilediği, ancak bazı endüstriler üzerindeki etkisinin diğerlerine kıyasla daha şiddetli olduğu öne sürülmüştür. Örneğin, pandeminin ilk haftalarında marketler gibi belirli sektörlerdeki talep artmış olsa da, konaklama ve havayolu gibi diğer sektörler çökmüştür. Küresel durgunluk arttıkça ve şirketlerin COVID-19'un zararlı etkisine karşı savaşmak için farklı finansal politikalar, operasyon esnekliği ve teknoloji tasarımı benimsemeleri gerektiğinden bu etki trilyonlarca dolara mal olmuştur. Erken aşamada bile, bu salgından kaynaklanan ekonomik çöküş oldukça kötü değerlendiriliyor. Bununla birlikte, COVID-19'un kurumsal performans, kurumsal yönetim, sermaye yapısı ve ödeme politikası (temettü ve hisse geri alımı) gibi kurumsal özellikler üzerindeki etkisi hakkında çok az tartışma bulunmaktadır.

Ülkeler genel bir bakış doğrultusunda incelendiğinde borsalarının etkilendiğini açıkça görebiliriz. Örneğin COVID-19 virüsü Çin'deki borsada işlem gören şirketlerin performansı üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. COVID-19'un firma performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu aşikardır. COVID-19'un firma performansı üzerindeki olumsuz etkisi, bir firmanın yatırım ölçüğü veya satış geliri daha küçük olduğunda daha belirgindir. Bu bulgular, pandemi ile firma performansı arasındaki ilişkinin ilk ampirik kanıtları arasındadır. Mevcut çalışmaların büyük bir kısmı, pandeminin etkisini değerlendirmede hisse senedi performansına odaklanmıştır. Bu çalışmada kurumsal yönetimin COVID-19 salgınında nasıl değiştiği yer almakla birlikte dönemin uygulamaları hakkında bilgi vermektedir (Akıncı, 2020:221)

2. LİTERATÜR İNCELENMESİ

Pandemi, 21. yüzyılın en etkili sorunlarından birisidir. Korona virüsün neden olduğu belirsizlik ve hükümet önlemleri nedeniyle çevre, iş ve ekonomi üzerindeki etki erken aşamalarında bile dikkat çekicidir. Bu salgından kaynaklanan ekonomik erimeler şu anda değerlendirilmektedir fakat açıkça bu sadece bir sağlık sorunu değildir. Ülkeler bu virüsten ciddi şekilde etkilenmiştir. COVID-19'un bulaşıcı doğası, hükümeti kilitleme önlemleri uygulamaya zorlamıştır. Uygulanan bu politikaların, şirketlerin piyasa talepleri üzerinde önemli bir zararlı etkisi vardır. Sınırlı hareket politikası, sosyal mesafe, evde kalma ve gereksiz işlerin kapatılması gibi bu tür önlemler, genel firma performansını büyük ölçüde etkilemiştir.

Araştırmacılar, COVID-19'un doğru etkisini tahmin etmek için henüz çok erken olduğu konusunda uyarıda bulunurken, bu pandeminin yönetim, finans ve ekonomi ile ilgili alanlarda etkisini ele alan yayımlanmış çalışmaların sayısında bir kıvılcım bulunmaktadır. Korona virüs salgınının tedarik zincirleri, kurumsal ödeme gücü, talep-arz uyumsuzluğu, anormal hisse senedi getirileri, nakit varlığı, kaldıraç, teknolojiye hazır olma ve firma performansına katkı sağlamaktadır. Ancak, korona virüs krizinin kurumsal yönetim ve organizasyonel finansal ve operasyonel sonuçlar üzerindeki etkisi sınırlı ilgi görmüştür (Güven, 2016:140).

Kurumsal yönetim ile şirketlerin performansı arasındaki ilişki, literatürde geniş çapta belgelenmiştir. Bazı araştırmalara göre, yönetim faaliyetlerini kontrol etme ve yönetme açısından izleme ve danışma rolleri yönetim özelliği, ajans maliyetlerinin azaltılması dahil olmak üzere çeşitli şekillerde firma performansını artırmaktadır. Bununla birlikte yöneticilerin şirketlerin performansı üzerindeki etkisinin politika belirleme yoluyla olduğu kurumsal yönetimin politika belirleme rolünü vurgulanmıştır. Bu rollerin yanı sıra, COVID-19 krizi, kurulun belirsizlik riskini azaltmadaki gözetim rolü de oldukça vurgulanmıştır. Dönemimize tehlike saçan bu pandemi olduğunda daha yüksek dış risk getirme ve bu da yöneticilerin uzun ve kısa vadeli acil durumlarda sermayelerini, politikalarını ve organizasyonel tasarımlarını yeniden yapılandırmalarına yol açma potansiyeline sahiptir. Mevcut salgın, firma faaliyetlerinin tüm yönlerini bozmaya devam ederken, yönetim kurulunun yalnızca yöneticilerin tipik izleme rolüne odaklanmak ve bağımsızlığını sürdürmek için değil, aynı zamanda aktif gözetimle birleştirilen politika belirleme rolüne de daha fazla destekleyici çaba göstermesi gerekmektedir. Yönetim ekipleri tehlikeye atılmışsa veya örneğin kendilerine virüs teşhisi konulduğu için çalışmıyorsa, yönetim kurulu müdahale etmeye hazırlanmalı ve son derece aktif bir gözetim rolüne önemli ölçüde dahil edilmelidir.

Kurul, krizi öngörmek için programlar tasarlamaya yardımcı olmalıdır, örneğin dağıtılmış bir işgücü sürekliliği planı için bir program belirlemede nelerin yapılacağı gözden geçirilmelidir. Kurulların yeni teknolojileri, yönetici ücret kısıtlamalarını ve yeni bir iş gerçekliğine yönelik diğer olası ayarlamaları dikkate alması gerekmektedir. Kriz zamanlarında, bazı yönetim kurulu mekanizmaları (çeşitlilik ve büyüklük), diğerlerine (bağımsız yöneticiler) kıyasla dayanıklılığı sağlamada daha yararlı olabilir. Bu nedenle, hissedarların bu krizi

önceden görme veya daha iyi tepki verme yeteneğinden yoksun olmasından dolayı yönetim yapısının bazı değişiklikler yaşayabileceğine inanmak mümkün olmaktadır (Eroğlu, 2020:239).

Bununla birlikte, bu salgının zararlı etkisine rağmen, yönetim kurulu şirket performansını artırmada hala önemli bir rol oynamaktadır. Bakıldığında, yönetim kurulunun müdahalelerinin derecesi ve etkililiğinin, yönetim kurulunun yapısına, bileşimine ve özelliklerine olduğu kadar yöneticilerin geçmişine ve uzmanlığına da bağlı olduğunu görebilmekteyiz. Bu nedenle, bazı kurullar, mevcut yapıları yeniden gözden geçirebilir ve standart kurul gündeminin hangi yönlerinin, yönetimin firmaların karşılaştığı kısa vadeli zorluklara odaklanması için daha fazla zaman yaratacak şekilde düzenlenebileceğini veya ertelenebileceğini düşünmede çevik olabilir. Mevcut COVID-19 krizinin kurumsal yönetim özellikleri ve firma performansı üzerindeki etkisine rağmen, hala iyi yönetilen firmaların diğerlerinden daha iyi performans gösterdiğine inanmak mümkündür. Kurumsal kurullar, modern organizasyonların dış çevre ile daha iyi bağlantı kurmasına yardımcı olabilir ve bu da pandeminin zararlı etkisinin üstesinden gelmek için kaynaklara erişimi kolaylaştırabilir. Sonuç olarak, iyi bir kurumsal yönetim yapısı önemlidir ve nitelikli yönetim kurulu üyeleri açısından kendini gösterir, bu da etkin ve verimli bir yönetim kurulu oluşmasını sağlamaya olanak tanır (Eroğlu, 2020:235).

3. COVID-19 SALGINI: ÜLKE ORTAMINDAKİ SİHHİ, EKONOMİK VE SOSYAL SONUÇLARI

COVID-19 salgınından kaynaklanan pandemi ortamı ülkeler için oldukça önemli bir tehdit unsuru olmuştur. Bu virüs, ülkeleri başta sağlık olmak üzere ekonomik ve sosyal bakımdan da oldukça sarsmıştır. Dolayısıyla bu salgınının durması ülkeler için oldukça rahatlatıcı olacaktır. Bu salgını durdurmak için, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerin hükümetleri, bu virüsün ilerlemesini, nüfusun tamamen veya kısmen hapsedilmesine ve gerekli olmayan sosyal ve ekonomik faaliyetlere dayalı olarak kontrol altına almak için stratejiler uygulamışlardır. Buna karşılık, esas olarak bu durumdan en çok etkilenen acenteleri, yani vatandaşlarını ve şirketlerini hedef alan yardım paketleri ve ekonomik önlemler uygulamaya koymuşlardır.

Ülke ortamındaki tedbirler ipotek moratoryumu, kiralama açısından savunmasız haneler için özel tedbirler, likidite ihtiyaçlarını karşılamak için Resmi Kredi Enstitüsü'nden (ICO) belirli bir finansman hattının onaylanması ile ilgilidir. Şirketlerin ve serbest çalışan turizm işçilerinin, nakit ihtiyacı olan şirketlere ve serbest çalışanlara kredi verilmesini kolaylaştırmak için ICO garantileri ve işçilerin işten çıkarılmasını önlemek için geçici istihdam düzenleme dosyaları bulunmaktadır. Ancak yapılan araştırmaya göre bu salgının %60'ı mikro şirketlerde ve KOBİ'lerde olmak üzere 300.000'den fazla işin kaybı anlamına gelebileceği tahmin edilmektedir (Güder vd., 2021:64). Ayrıca GSYH'deki %9'luk düşüş nedeniyle yarım milyon üzerinde olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Bu senaryo, birçok aile için ciddi sosyal sorunların ortaya çıkmasına ve daha küçük şirketler için önemli likidite ve hayatta kalma sorunlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bunlara, çalışanların ve müşterilerin virüse karşı güvenliğini garanti eden koruma sistemleri ve ekipmanlarına yeni yatırım talebi de eklenmelidir.

3.1. COVID-19'un Ülke Ortamındaki Sonuçları

1. Sağlık Riskleri

- ✓ Aşının tüm ülkelere yeterince ulaşamaması
- ✓ Yetersiz sıhhi malzeme ve koruyucu ekipman stoku
- ✓ Ağır hastalar için yetersiz hastane alanı stoğu ve hafif asimptomatik hastaların, etkilenmemiş yaşlıların ve diğer savunmasız grupların barınabileceği tesislerin olmaması.

2. İşletme Düzeyinde Ekonomik Riskler

- ✓ Çalışanlar ve müşteriler için yeni güvenlik ve siber güvenlik riskleri
- ✓ Yüz yüze ekonomik faaliyetin kısıtlanmasından kaynaklanan operasyonel riskler
- ✓ Gelir ile ilişkili olmayan işletme maliyetleri
- ✓ Likidite sorunları
- ✓ Hayatta kalma

3. Sosyoekonomik Riskler

- ✓ İşsizlik, gelir kaybı ve kırılabilirlik durumlarının ortaya çıkması.
- ✓ Sevdiklerinin kaybindan veya yeni kişisel ve iş durumuyla ilişkili sorunlardan kaynaklanan ağrı, yalnızlık duyguları nedeniyle psikolojik sorunların kitlesel görünümü.

✓ Sınırlı hareketlilik nedeniyle evde eğitim ve boş zaman aktivitelerine duyulan ihtiyaç.

4. KURUMSAL YÖNETİMİN TEMELİ

Kurumsal yönetim, bir firmanın yönlendirildiği ve kontrol edildiği kurallar, uygulamalar ve süreçler sistemidir. Kurumsal yönetim, esasen bir şirketin hissedarlar, üst yönetim yöneticileri, müşteriler, tedarikçiler, finansörler, hükümet ve toplum gibi birçok paydaşının çıkarlarını dengelemeyi içermektedir (Erdoğan, 2019).

Kurumsal yönetim aynı zamanda bir şirketin hedeflerine ulaşmak için bir çerçeve sağladığından, eylem planlarından ve iç kontrollerden performans ölçümüne ve kurumsal işfaya kadar neredeyse tüm yönetim alanlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda kurumsal yönetimin özellikleri aşağıdaki gibidir (Güven, 2016:145);

- ✓ Kurumsal yönetim, bir şirketi yönlendirmek ve yönetmek için kullanılan kuralların, uygulamaların ve süreçlerin yapısıdır.
- ✓ Bir şirketin yönetim kurulu, kurumsal yönetimi etkileyen birincil güçtür.
- ✓ Kötü kurumsal yönetim, bir şirketin operasyonları ve nihai karlılığı hakkında şüphe uyandırabilir.
- ✓ Kurumsal yönetim, çevre bilinci, etik davranış, kurumsal strateji, ücretlendirme ve risk yönetimi alanlarını içerir.
- ✓ Kurumsal yönetimin temel ilkeleri hesap verebilirlik, şeffaflık, adalet ve sorumluluktur.

4.1. Pandemi Sahasında Kurumsal Yönetim

Covid-19'un başlangıcından bu yana, kurumsal kurullar bir dizi zor kararla karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin temettü ödemeleri sorusunu ele alacak olursak: Normalde, karar, belirtilen bir temettü politikasını uygulamak, geçmiş uygulamaları takip etmek veya hissedar beklentileri ve şirketin dönem kazançlarına göre bir miktar seçmek gibi nispeten basit bir mesele olacaktır. Ancak bu yıl, Covid-19'un ekonomiyi küçültmesi ve krizin derinliği ve süresiyle ilgili belirsizliğin giderek artmasıyla birlikte karar, birden çok faktörü tartmak ve dengelemek gibi karmaşık bir mesele haline gelmiştir (Akıncı, 2020:210).

Toplantı odası temettü tartışmaları bir dizi mülahazayı kapamaktadır. Bunlar; çalışanların işten çıkarıldığı veya işten çıkarıldığı bir zamanda hissedarlara nakit iadesinin eşitliği ve sembolizmi, hükümetin temettü kesintisi çağrılarını takip ederek (veya onlara karşı çıkararak) kazanılan (veya kaybedilen) potansiyel gelecek fırsatlar, temettüyü sürdürmenin veya askıya almanın ya da azaltmanın itibar ve sinyal verme etkileri, hissedarların beklentileri ve temettü geliriyle ilgili oran, şirketin nakit durumu ve stratejik planlarıdır

Bu, Covid-19'un bir sonucu olarak kurulların karşı karşıya olduğu gerçekliğin sadece bir örneğidir. Yeni ortam, çeşitli paydaş gruplarından gelen giderek karmaşılaşan bir dizi baskı ve talep, toplumsal katılım ve kurumsal vatandaşlık için artan beklentiler ve gelecekle ilgili radikal belirsizlik ile karakterizedir. Bu faktörler, yönetim kurulu karar alma sürecini karmaşılaştırmakla birlikte son birkaç on yıldır kurullara ve iş liderlerine rehberlik eden hissedar merkezli yönetim modeline meydan okumaktadır.

Covid-19'un gerçekten kurumsal yönetim için bir dönüm noktası olup olmadığı henüz görülmedi, ancak pandeminin, kurullar için önemli çıkarımları olan şekillerde ajans tabanlı yönetim modelinin temel öncüllerine meydan okuduğu şüphesiz ortadadır. Kurullar yıllık öz değerlendirme sürecinden geçerken, bu alanların her birindeki yeteneklerini ve hazır olup olmadıklarını gözden geçirmek isteyeceklerdir.

4.2. Covid-19 Salgını ile Yönetim Kurullarının Kurumsal Yönetim Açısından Alacağı Önlemler

Covid-19 salgınıyla şirket yönetiminin oldukça zor olduğu dönemlerden geçmekte olsak da salgının sonuna yaklaşıldığında pandeminin şirketlere bıraktığı tahribatlar daha da görünür olmaya başlamıştır. Covid-19 salgını ile baş edebilmek için gerek hükümetlerin getirdiği kısıtlamalar gerekse şirketlerin bu kısıtlamalara karşı aldıkları önlemler iş süreçlerinde şirketlerin ve çalışanların pek çok zorluk yaşamalarına neden olmuş ve olmaktadır. Kurumsal Yönetimin temel ilkeleri olan eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk kavramlarının Covid-19 salgınına karşı şirketlerin alacağı önlemlerde önemli bir yeri olduğu yadsınmamalıdır. Bu temel ilkeler kurumsal yönetimin başlangıcından bu yana kullandığı ilkeler olup salgınla mücadelede de temel bir rehber gibi bu ilkelere dayanması da kaçınılmaz olmuştur.

Eşitlik teorisinde azınlık hissedarları ve yabancı ortaklar da dahil olmak üzere hissedar haklarının korunması incelenmekte olup (TKYD,2011:16); bu doğrultuda covid-19 salgını ile mücadele ederken alınacak önlemlerde azınlık hissedarları ve yabancı ortakların haklarının korunmasına önem verilmelidir.

Şeffaflığa geldiğimizde Black (2001), güçlü sermaye piyasalarının oluşması için, azınlık pay sahiplerinin şirketin işlemleri hakkında yeterince bilgi sahibi olması ve şirket yöneticileri ve

büyük pay sahipleri tarafından, yatırımlarının değerini düşürecek kararlar almalarını engelleyecek kompleks hukuki ve kurumsal yapıların olması gerektiğini belirtmiştir. Covid-19 sürecinde Şeffaflığa vurgu yapan etkin bir iletişim planı uygulanması gerektiği ve bu iletişim planının herkes için geçerli olması gerekliliğini de atlamamak gerekmektedir. Şeffaflığın bu krizle birlikte test edildiği bir dönemden geçildiği için herkesin sürecin her ayrıntısından bilgi sahibi olması da önemlidir.

Bir diğer temel ilke olan hesap verilebilirliğe baktığımızda Yönetim Kurulunun tüm paydaşlara hesap verebilmesi önemlidir. Yönetim Kurulunun faaliyetleri ile sürekliliğinin sağlanması ve covid-19 sürecinde hesap verilebilir olarak süreci nasıl yönettiğini de ayrıyeten belirtmesi bu dönemde çalışanlar ve yönetim kurulu açısından oldukça anlamlıdır.

Son temel ilke olan sorumluluk kavramında ise Kurumsal yönetim ilkeleri, kanunların sorumluluk açısından asgari standartlar olduğunu, gerçek anlamda sorumlu şirket davranışının ise kanunların ötesine geçilerek yerine getirileceğini vurgulamaktadır.(TKYS,2011:16) Yönetim Kurulu üyelerinin Covid-19 salgını gibi olağanüstü bir kriz döneminde güvene dayalı görevde sorumluluk alması gerektiği ve bunun için de kanunların ötesine geçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Covid-19 iç kontroller ve iç denetim üzerindeki etkileri de sorumluluk kavramının ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Yeni çalışma düzeninin takibi, çalışanların uzaktan çalışma ya alıştırmaları gibi hususlar da bu bağlamda önemli olup, bu değişimleri çalışanlara anlatmalı ve sorumluluk alınmalıdır.

5. SONUÇ

COVID-19 salgını, salgından kaynaklanan dışsallıklarla yüzleşmek için tüm paydaşların, özellikle de özel sektördekilerin işbirliğini ve bağlılığını gerektiren küresel bir sağlık, ekonomik ve sosyal kriz ortamı yaratmıştır. Bu elverişsiz ortamda, şirketlerin Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile sahip oldukları taahhüt, COVID-19 ile savaşmak için CSR stratejilerini genişletmelerine neden oldu. Bu yazıda elde edilen bulgular, ülke ortamındaki şirketlerinin bu salgının nüfus için sahip olduğu insan, sağlık ve ekonomik sonuçlarıyla yüzleşme taahhütlerini analiz etmeye yönelik olmuştur.

Bu bağlamda sonuçlar, önemli sayıda şirketin likiditeyi kurumsal sorumluluğun önüne koyan geçici istihdam düzenleme dosyaları talep etmesine rağmen, borsada işlem gören şirketlerin topluma büyük bir bağlılık gösterdiğini, idare halkı ve kamuoyuyla uyum içinde çalıştığını göstermektedir. Özellikle, kamu yararına yaptıkları katkılar, araştırma için sıhhi malzeme ve fon bağışlarının yanı sıra hasta bakımı ve sıhhi çalışma koşullarını iyileştirmek için gerekli malzeme ve somut olmayan altyapının transferiyle sonuçlanmıştır (Düzer, 2020:158).

Aynı şekilde STK'lara ve diğer kuruluşlara ücretsiz olarak sağlanan alan, gıda bağıışı, alanların dezenfeksiyonu vb. salgının sosyoekonomik etkilerinin azaltılmasında çok önemli olmuştur.

COVID-19 krizinin firma performansı, kurumsal yönetim yapısı, temettü seviyesi, likidite ve kaldıraç dâhil olmak üzere tüm firma özelliklerini etkilediğini, ancak COVID-19 öncesi ve sonrası arasındaki fark önemli olmadığı için önemli bir seviyede olmadığı görülmüştür. Ayrıca, regresyon araştırması, yönetim kurulu büyüklüğünün, firma performansı üzerinde önemli bir olumlu etkiye sahip olan tek yönetim mekanizması olduğunu ortaya koydu. Ancak, örnekleme yıla göre ayırdıktan sonra, mevcut krizin belirsiz döneminde yönetim kurulu büyüklüğünün önemli olmadığı da çalışmada elde edilen bulgulardandır.

İlginç bir şekilde, kurul cinsiyet çeşitliliğinin kriz zamanında firma performansını önemli ölçüde artırdığı görülürken, önceki yıl her iki göstergede de firma performansıyla ters bir ilişkiye sahipti. Bunun nedeni, muadiline kıyasla daha çeşitli bir yönetim kurulunun farklı içgörüsü, beklentisi, bilgisi ve arka planıdır. Öte yandan, yönetim kurulu toplantıları ve denetim komitesi toplantıları, yıllık avans şeklinde yüksek yönetici tazminatı ve şirketlerin karşılayamadığı (ekstra masraflar olarak) toplantı başına ücretlerin bir sonucu olarak firma performansı üzerinde önemli bir olumsuz etkiye sahip görünmektedir. Son olarak Yönetim Kurullarının özellikle Covid-19 sonrası dönemi düşünmesi de gerekmektedir. Covid-19 sonrası dönem yönetim kurullarının daha önceki alışkanlıklarını ve iş yapış şekillerini de değiştireceği üzerinde durulmalı ve bu yeni dönemde kurumsal yönetimde stratejinin nasıl şekillendirileceği de üzerinde durulması gereken başka önemli bir konu olarak gözükmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, E. (2020). Covid-19 Salgını Kapsamında Şirket Yöneticilerinin Almaları Gereken Önlemlere Genel Bir Bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,19(38), 202-223.
- Black, B. (2001). The Corporate Governance Behavior and Market Value of Russian Firms, *Emerging Markets Review*,2,89-108.
- Doğan, M. (2007). *Kurumsal Yönetim*. Siyasal Kitabevi.
- Düzer, M. (2020). Kurumsal Yönetim Derecelendirmesi: BIST Kurumsal Yönetim Endeksi'nda Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,22(2), 149-168.
- Erdoğan, D.C. (2019). Firmaların Kurumsal Yönetim Notunu Etkileyen Unsurlar: BİST 100 Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 63-79.
- Eroğlu, O. (2020). Türkiye'de Kurumsal Mantıklar. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,10(19)232-247.
- Güder F., Güngör M. & Yücekaya, P. (2021). Covid-19 Salgının Tüketici Davranışları Üzerine Etkisinin Yönetim Stratejileri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 59-76.
- Güven, S. (2016). Kurumsal İletişim Bağlamında Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik İlişkisi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*,26, 133-154.
- Sancar, A.G. (2013). Kurumsal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kurumsal Yönetişim. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*,8(1), 71-84.
- Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (2011). Ekonomi Gazeteciliği için Kurumsal Yönetim El Kitabı. İstanbul Pasfik Ofset Ltd.Şti.
- Varol, G. & Tokuç, B. (2020). Halk Sağlığı Boyutuyla Türkiye'de Covid-19 Pandemisinin Değerlendirilmesi. *Namık Kemal Tıp Dergisi*,8(3), 579-594.